

ARMIA KRAJOWA

SIŁY ZBROJNE POLSKI PODZIEMNEJ

SŁUŻBA ZWYCIĘSTWU POLSKI

Konspiracyjna organizacja polityczno-wojskowa, utworzona 27 września 1939 r. w Warszawie, jej celem było skupienie w jednej organizacji całego wysiłku społeczeństwa w walce o odzyskanie niepodległości, walka o wyzwolenie Polski w granicach przedwojennych, odtworzenie i reorganizacja armii polskiej oraz powołanie tymczasowych ośrodków władzy.

ZWIĄZEK WALKI ZBROJNEJ

Konspiracyjna organizacja wojskowa, powołana w 1939 r. w miejsce Służby Zwycięstwu Polski. Miała scalić w swoich szeregach ludzi bez względu na różnicę przekonań politycznych i społecznych, stworzyć ośrodki czynnego oporu narodowego, przeciwdziałającego załamaniu się sił moralnych polskiego społeczeństwa. Była ona całkowicie podporządkowana dowództwu sił zbrojnych we Francji, potem w Anglii. W 1942 r. organizacja liczyła kilkadziesiąt tysięcy żołnierzy.

ARMIA KRAJOWA

Siły zbrojne Polskiego Państwa Podziemnego powołane rozkazem naczelnego wodza z 14 lutego 1942 r., działające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej okupowanej przez Niemcy i ZSRR. Armia Krajowa była integralną częścią Polskich Sił Zbrojnych, podporządkowaną Naczelnemu Wodzowi. W lutym 1944 r. jej stan liczebny przekroczył 300 tys. ludzi, a w jej skład, w wyniku akcji scaleniowej, weszli członkowie wielu organizacji podziemnych. AK została rozwiązana 19 stycznia 1945 r.

Krzyż Armii Krajowej – odznaczenie honorujące żołnierzy Polskiego Państwa Podziemnego, ustanowione w 1966 r. przez byłego Komendanta Głównego AK gen. Tadeusza Komorowskiego „Bora”, następnie odznaczenie państwowe, którego nadawanie zakończono w 1999 r. Według słów gen. „Bora”:

**„
Krzyż jest symbolem
bezgranicznej ofiarności
i poświęcenia w walce
z okupantem i jednocześnie
widomym znakiem rzetelnie
spełnionego obowiązku
żołnierskiego**

Fot. J. Jakóbiec, R. Wójcikowski, My Armii Krajowej żołnierze...

Struktura terenowa AK

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

Autor: Marcin Łaszczyński | Konsultacja merytoryczna: dr Mateusz Marek, Michał Masłowski | Redakcja i korekta językowa: Inga Jaworska-Róg | Opracowanie graficzne: Marcin Kucewicz
Bibliografia: Armia Krajowa – rozwój organizacyjny, red. Krzysztof Komorowski, Warszawa 1996 | Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956, red. Rafał Wnuk, Lublin 2007 | Chmielarz Andrzej, Jasinski Grzegorz, Armia Krajowa 1939–1945, Warszawa 2011 | Dębski Jerzy, Kadra dowódcza SZP-ZWZ-AK w Koncentrationslager Auschwitz 1940–1945, Katowice–Oświęcim 2009 | Kirchmayer Jerzy, Powstanie Warszawskie, Warszawa 1989 | Korś Daniel, Wydzielona Organizacja Dywersyjna ZWZ-AK „Wachlarz”, Warszawa 2015 | Morzycki-Markowski Mikołaj, Akcja „Wieniec”, Warszawa 2017 | Paczkowski Andrzej, Represje sowieckie wobec uczestników polskiego podziemia zbrojnego w latach 1944–1947 [w:] Polska w latach 1939–1945. Straty osobowe i ofiary represji pod dwoma okupacjami, red. Wojciech Materski, Warszawa 2009 | Polskie Siły Zbrojne w drugiej wojnie światowej, t. 3, Londyn 1950 | Rutkowski Grzegorz, Żukowski Maciej, Akcja „Burza”, Warszawa 2018 | Strzembosz Tomasz, Akcja zbrojna podziemnej Warszawy 1939–1944, Warszawa 1983 | Strzembosz Tomasz, Oddziały szturmowe konspiracyjnej Warszawy 1939–1944, Warszawa 1983

ARMIA KRAJOWA

DOWÓDCY SIŁ ZBROJNYCH POLSKI PODZIEMNEJ

GEN. MICHAŁ TADEUSZ TOKARZEWSKI-KARASZEWICZ „TORWID” (1893–1964)

W latach 1914–1917 w Legionach Polskich, a następnie w Polskiej Organizacji Wojskowej. Od 1918 r. w Wojsku Polskim, brał udział w obronie Warszawy w 1939 r. Stanął na czele Służby Zwycięstwu Polski, a po utworzeniu Związku Walki Zbrojnej skierowany do Lwowa. Aresztowany przez NKWD w 1940. Od 1941 dowódca 6. DP Armii Polskiej w ZSRS. W latach 1943–1944 zastępca dowódcy Armii Polskiej na Wschodzie. W 1946 dowódca II Korpusu, następnie w Polskim Korpusie Przysposobienia i Rozmieszczenia. Pozostał na uchodźstwie w Wielkiej Brytanii.

SZP

27.09.1939

GEN. KAZIMIERZ SOSNKOWSKI „JÓZEF GODZIEMBA” (1885–1969)

Założyciel Związku Walki Czynnej, szef sztabu I Brygady Legionów Polskich, minister spraw wojskowych, przedstawiciel Polski w Lidze Narodów. Od 1936 r. generał broni Wojska Polskiego. We wrześniu 1939 r. dowódca Frontu Południowego. Komendant główny Związku Walki Zbrojnej w latach 1939–1941, Wódz Naczelny Polskich Sił Zbrojnych w latach 1943–1944.

ZWZ

13.11.1939

GEN. LEOPOLD OKULICKI „NIEDŹWIADEK” (1898–1946)

W latach 1914–1917 w Legionach Polskich. We wrześniu 1939 r. jako szef sztabu odcinka „Zachód” brał udział w obronie Warszawy. Komendant Okręgu Służby Zwycięstwu Polski w Łodzi, a następnie Okręgu ZWZ Lwów. Aresztowany przez NKWD w styczniu 1941 r. i osadzony w więzieniu na Łubiance w Moskwie. W armii Andersa dowódca 7 DP. Od października 1943 r. komendant Ośrodka Wyszczepienia Cichociemnych we Włoszech. W maju 1944 r. został zrzucony do kraju, a następnie mianowany zastępcą komendanta AK oraz komendantem zakonspirowanej organizacji „NIE”. Aresztowany przez NKWD w marcu 1945 r. został wywieziony do Moskwy i w pokazowym procesie 16 przywódców Polskiego Państwa Podziemnego skazany na 10 lat więzienia. Zmarł w więzieniu.

AK

3.10.1944

1.07 (formalnie od 17.07) 1943

AK

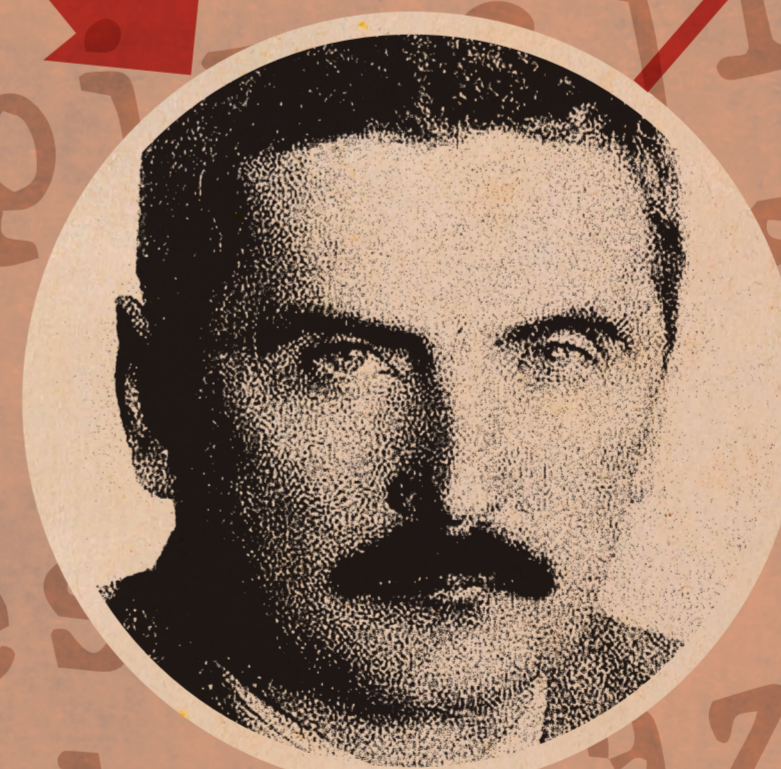

GEN. TADEUSZ KOMOROWSKI „BÓR” (1895–1966)

W okresie I wojny światowej w armii austriackiej, a od 1918 r. w Wojsku Polskim. W 1920 r. dowódca 12 Pułku Ułanów Podolskich. Dowódca 9 Pułku Ułanów. We wrześniu 1939 r. m.in. zastępca dowódcy Kombinowanej Brygady w składzie Armii „Lublin”. W latach 1940–1941 komendant obszaru Kraków–Śląsk ZWZ, a następnie do 1943 r. zastępca komendanta ZWZ- AK. W latach 1943–1944 Komendant Główny AK. Po upadku powstania warszawskiego w niewoli niemieckiej. Premier rządu RP na uchodźstwie w latach 1947–1949 oraz Naczelny Wódz Polskich Sił Zbrojnych w latach 1945–1947.

ZWZ- AK

30.06.1940

GEN. STEFAN PAWEŁ ROWECKI „GROT” (1895–1944)

W okresie I wojny światowej w I Brygadzie Legionów Polskich. W 1920 r. szef Oddziału II Sztabu Frontu Południowo-Wschodniego i Grupy Uderzeniowej gen. Edwarda Rydza-Śmigłego. W latach 1935–1938 dowódca Brygady „Podole” Korpusu Ochrony Pogranicza. We wrześniu 1939 r. dowódca Warszawskiej Brygady Pancerno-Motorowej. Zastępca dowódcy Służby Zwycięstwu Polski, a od czerwca 1940 r. Komendant Główny ZWZ- AK. Aresztowany przez Gestapo w 1943 r. i osadzony w obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen. Zamordowany w sierpniu 1944 r.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Autor: Marcin Łaszczyński | Konsultacja merytoryczna: dr Mateusz Marek, Michał Masłowski | Redakcja i korekta językowa: Inga Jaworska-Róg | Opracowanie graficzne: Marcin Kucewicz
Bibliografia: Armia Krajowa – rozwój organizacyjny, red. Krzysztof Komorowski, Warszawa 1996 | Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956, red. Rafał Wnuk, Lublin 2007 | Chmielarz Andrzej, Jasiński Grzegorz, Armia Krajowa 1939–1945, Warszawa 2011 | Dębski Jerzy, Kadra dowódcza SZP-ZWZ- AK w Koncentrationslager Auschwitz 1940–1945, Katowice–Oświęcim 2009 | Kirchmayer Jerzy, Powstanie Warszawskie, Warszawa 1989 | Korś Daniel, Wydzielona Organizacja Dywersyjna ZWZ- AK „Wachlarz”, Warszawa 2015 | Morzycki-Markowski Mikołaj, Akcja „Wieniec”, Warszawa 2017 | Paczkowski Andrzej, Represje sowieckie wobec uczestników polskiego podziemia zbrojnego w latach 1944–1947 [w:] Polska w latach 1939–1945. Straty osobowe i ofiary represji pod dwoma okupacjami, red. Wojciech Materski, Warszawa 2009 | Polskie Siły Zbrojne w drugiej wojnie światowej, t. 3, Londyn 1950 | Rutkowski Grzegorz, Żukowski Maciej, Akcja „Burza”, Warszawa 2018 | Strzembosz Tomasz, Akcja zbrojna podziemnej Warszawy 1939–1944, Warszawa 1983 | Strzembosz Tomasz, Oddziały szturmowe konspiracyjnej Warszawy 1939–1944, Warszawa 1983

ARMIA KRAJOWA

SABOTAŻ I DYWERSJA

ZWIĄZEK ODWETU

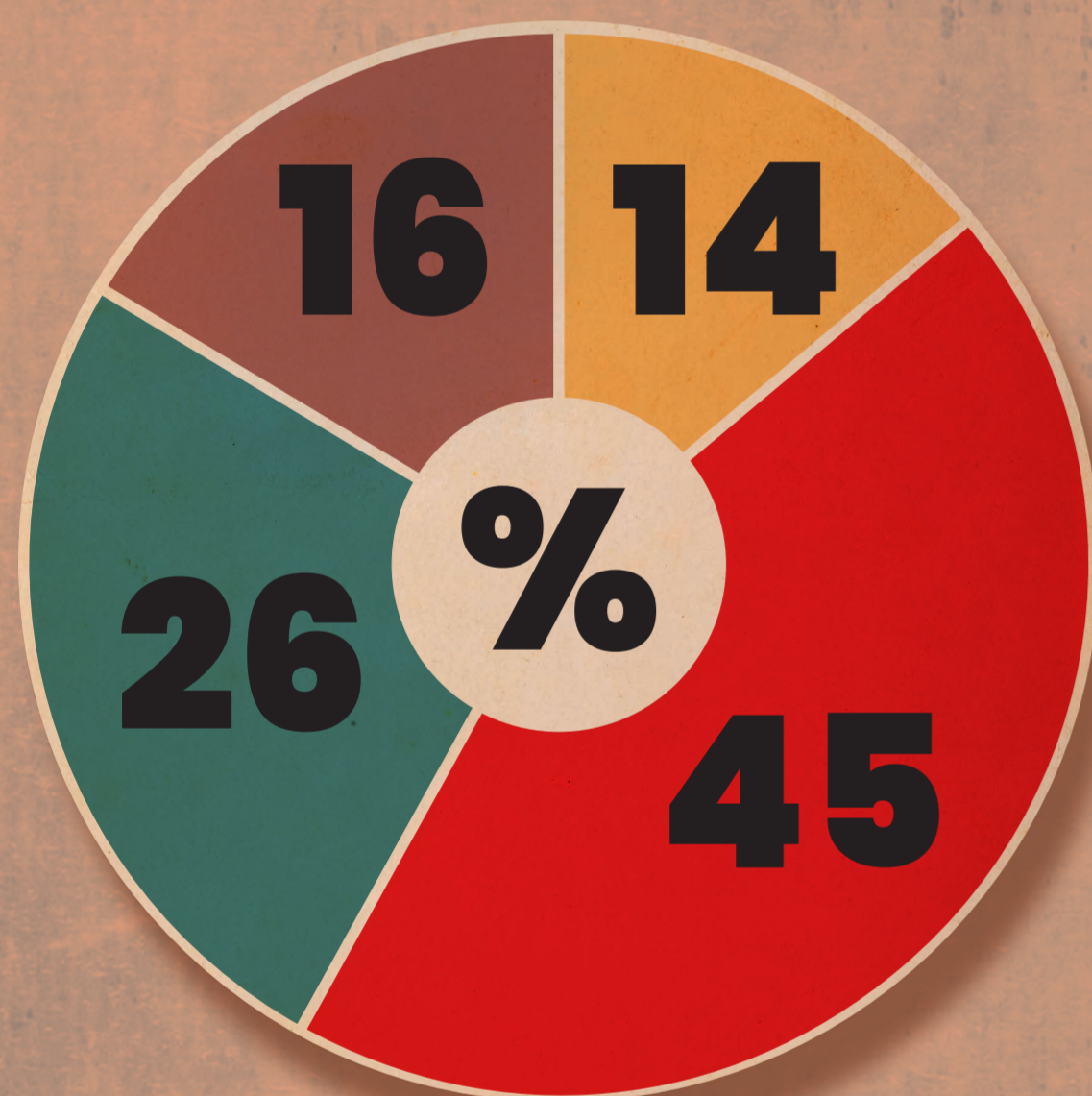
Pion walki bieżącej Związku Walki Zbrojnej, utworzony w 1940 r. Jego zadaniem było osłabienie potencjału wojennego wroga przez ograniczenie produkcji przemysłowej, niszczenie zapasów paliw oraz materiałów wojennych. Związek Odwetu przeprowadzał akcje także na terytorium Rzeszy. W 1943 r. wszedł w skład Kierownictwa Dywersji AK (Kedyw).

Akcje sabotażowe Związku Odwetu

	WYKOLEJONE POCIĄGI	PODPALONE POCIĄGI	USZKODZONE PAROWOZY	USZKODZONE WAGONY
VI 1940	39	96	876	641
XII 1940	91	237	1935	2851
III 1941	46	41	223	1546
XII 1942	200	322	1594	5397

„WACHLARZ”

Kryptonim wydzielonej organizacji dywersyjnej ZWZ/AK, utworzonej latem 1941 r. Celem powołania „Wachlarza” było prowadzenie akcji dywersyjnej na szlakach aprowizacyjnych armii niemieckiej walczącej w ZSRR. Organizacja liczyła około 600 żołnierzy, w tym 26 cichociemnych, a jej straty wyniosły 130 poległych, rozstrzelanych i zamęczonych w śledztwach. W ciągu piętnastu miesięcy działania grupy bojowe „Wachlarza” przeprowadziły ponad 100 akcji bojowych, m.in. 60 cięć linii kolejowych i ponad 30 wykolejeń pociągów.

Akcje bojowe „Wachlarza”

- cięcia linii kolejowych
- wykolejone pociągi
- ważniejsze akcje sabotażowe
- ważniejsze akcje zbrojne (w tym rozbiście więzienia w Pińsku)

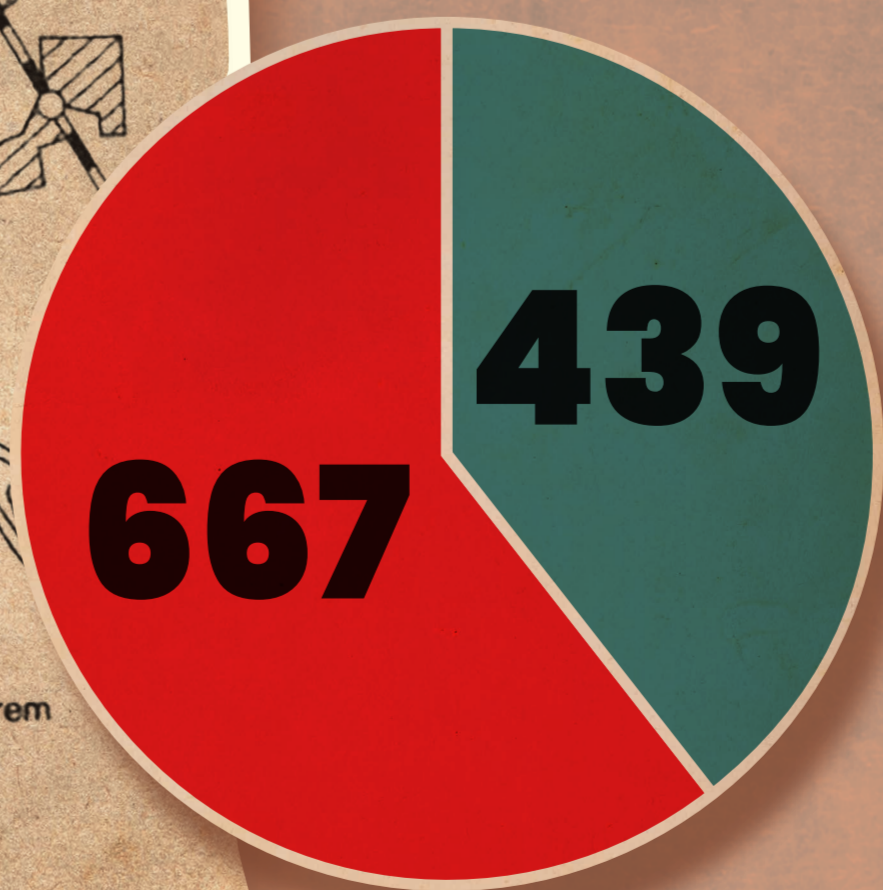
AKCJA „WIENIEC”

Pierwsza akcja zbrojna Armii Krajowej przeciwko niemieckiemu transportowi kolejowemu przeprowadzona w nocy z 7 na 8 października 1942 r. W jej wyniku warszawski węzeł kolejowy został zablokowany na ponad 10 godzin. W odpowiedzi na niemieckie represje przeprowadzono akcję o kryptonimie „Odwet Kolejowy” – wykolejono pięć pociągów, zniszczono jeden most oraz uszkodzono drugi.

DYSK

Dywersyjno-sabotażowy oddział kobiety ZWZ/AK. Utworzony wiosną 1940 r. Operował jako jednostka Komendy Głównej Związku Odwetu. Brał udział m.in. w akcji „Odwet Kolejowy” oraz w zamachu na Kutscherę.

Straty okręgu warszawskiego AK IX 1942 – XII 1943

- aresztowani
- polegli

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

Autor: Marcin Łaszczyński | Konsultacja merytoryczna: dr Mateusz Marek, Michał Masłowski | Redakcja i korekta językowa: Inga Jaworska-Róg | Opracowanie graficzne: Marcin Kucewicz
Bibliografia: Armia Krajowa – rozwój organizacyjny, red. Krzysztof Komorowski, Warszawa 1996 | Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956, red. Rafał Wnuk, Lublin 2007 | Chmielarz Andrzej, Jasiński Grzegorz, Armia Krajowa 1939–1945, Warszawa 2011 | Dębski Jerzy, Kadra dowódcza SZP-ZWZ-AK w Koncentrationslager Auschwitz 1940–1945, Katowice–Oświęcim 2009 | Kirchmayer Jerzy, Powstanie Warszawskie, Warszawa 1989 | Koręś Daniel, Wydzielona Organizacja Dywersyjna ZWZ-AK „Wachlarz”, Warszawa 2015 | Morzycki-Markowski Mikołaj, Akcja „Wieniec”, Warszawa 2017 | Paczkowski Andrzej, Represje sowieckie wobec uczestników polskiego podziemia zbrojnego w latach 1944–1947 [w:] Polska w latach 1939–1945. Straty osobowe i ofiary represji pod dwoma okupacjami, red. Wojciech Materski, Warszawa 2009 | Polskie Siły Zbrojne w drugiej wojnie światowej, t. 3, Londyn 1950 | Rutkowski Grzegorz, Żukowski Maciej, Akcja „Burza”, Warszawa 2018 | Strzembosz Tomasz, Akcje zbrojne podziemnej Warszawy 1939–1944, Warszawa 1983 | Strzembosz Tomasz, Oddziały szturmowe konspiracyjnej Warszawy 1939–1944, Warszawa 1983

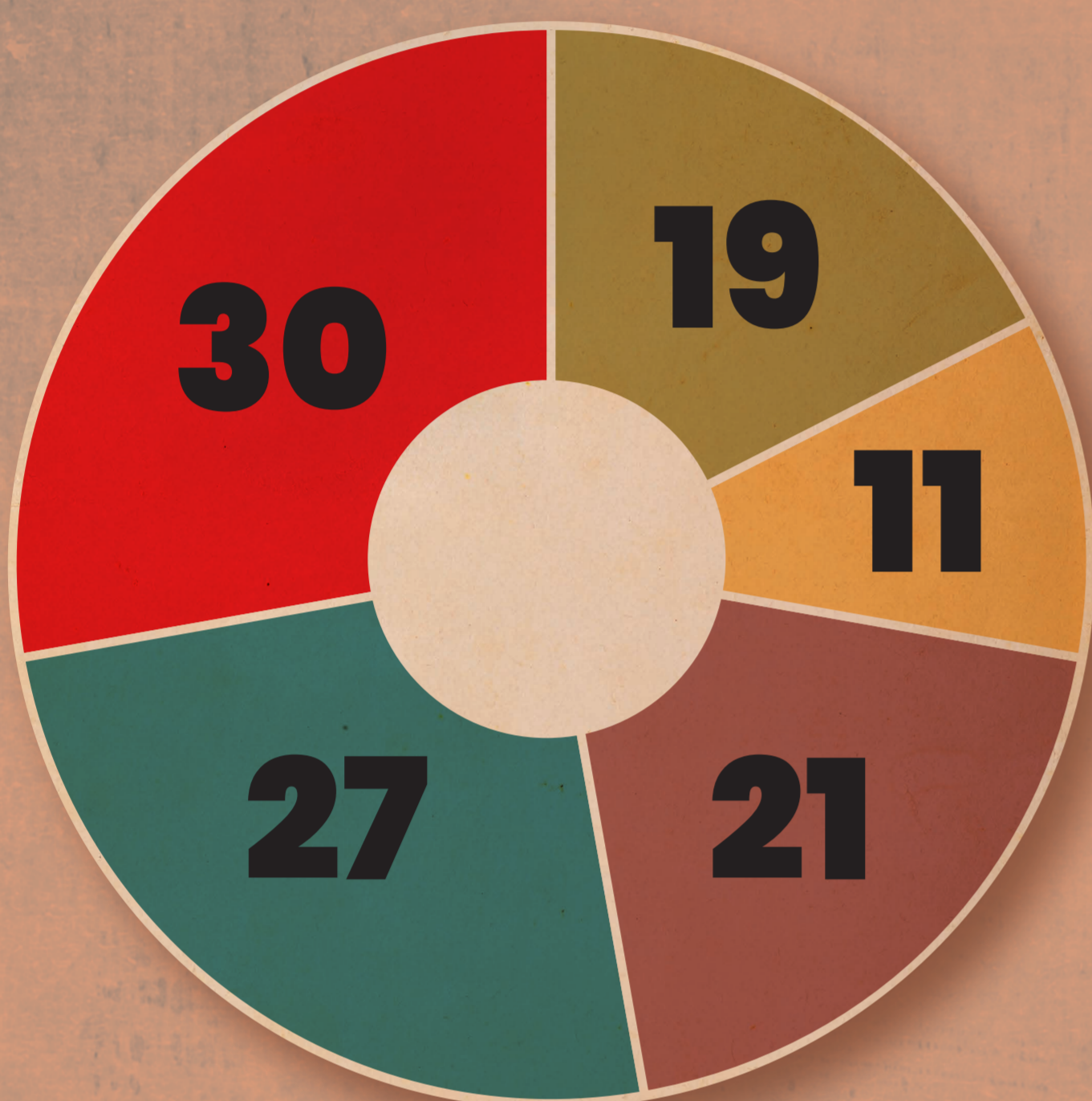
ARMIA KRAJOWA

SABOTAŻ I DYWERSJA

KEDYW

Kierownictwo Dywersji Komendy Głównej Armii Krajowej, utworzone na początku 1943 r. Liczyło kilka tysięcy żołnierzy. Głównym celem Kedywu było przeprowadzanie i organizacja akcji bojowych, zamachów, sabotażu oraz dywersji na okupowanych ziemiach polskich i na terenie III Rzeszy.

Zestawienie strat Kedywu Okręgu Warszawskiego AK

- polegli i śmiertelnie ranni w akcjach bojowych
- polegli i śmiertelnie ranni w starciach zbrojnych
- polegli i zabici w różnych okolicznościach
- straceni w egzekucjach i zamordowani
- ranni w akcjach

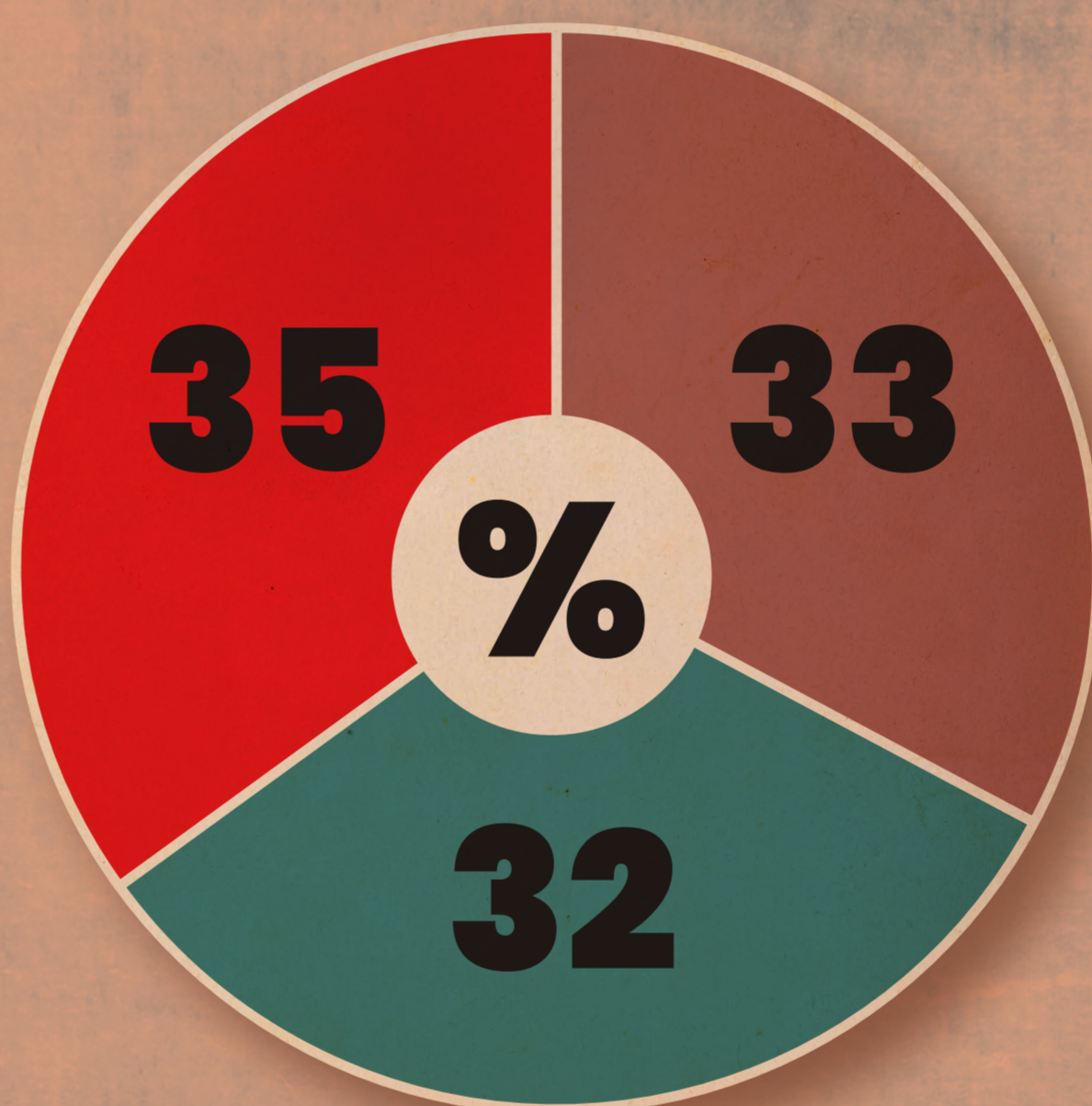
CICHOCIEMNI

Elitarni żołnierze Polskich Sił Zbrojnych. Szkoleni byli w Wielkiej Brytanii oraz we Włoszech i przygotowywani do indywidualnych działań w zakresie sabotażu, dywersji, wywiadu i tęczności. Cichociemni podlegali wyłącznie KG AK.

2413 ochotników

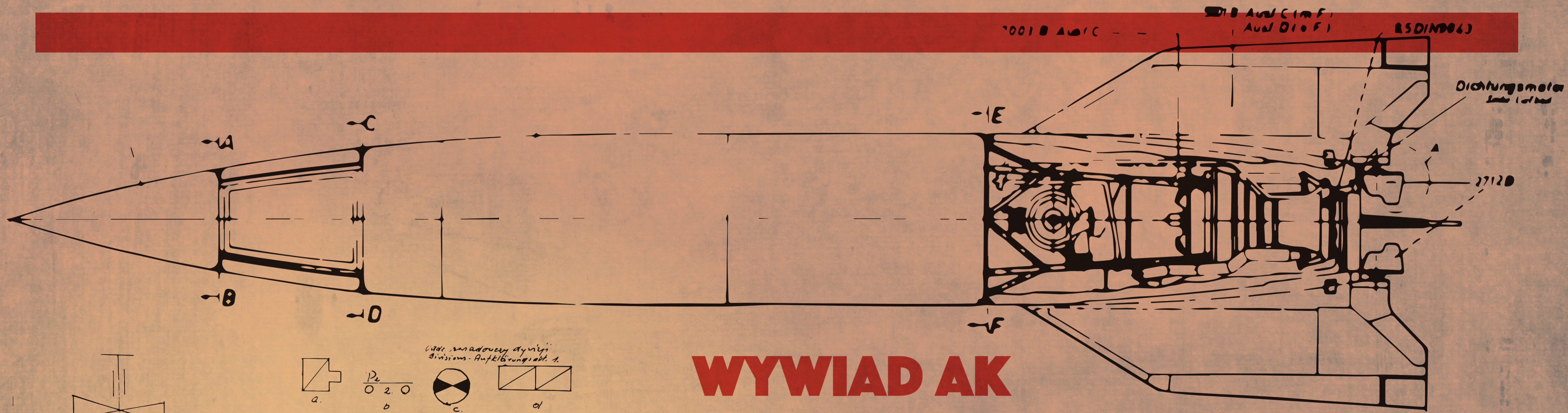
579 ukończyło kurs

316 wysłano do kraju

Straty Cichociemnych

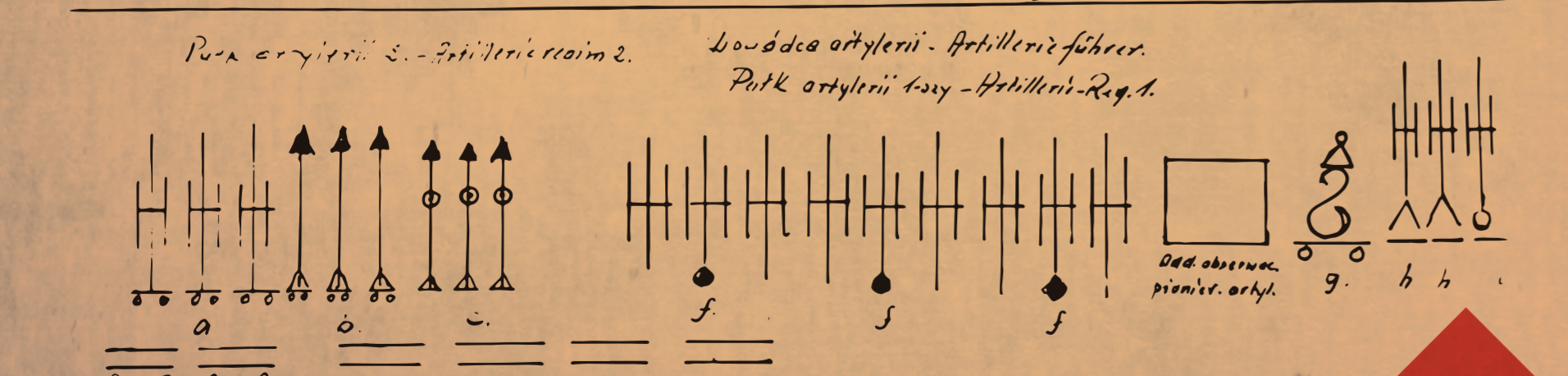
- aresztowani przez władze Polski Ludowej
- zginęli podczas działań wojennych
- aresztowani przez NKWD

WYWIAD AK

- zbierał informacje o ruchach wojsk niemieckich, ich strukturze i uzbrojeniu
- pozyskiwał dane o produkcji przemysłowej, zwłaszcza zbrojeniowej i produkcji benzyny syntetycznej
- wykradał dane techniczne, plany konstrukcyjne i wynalazki
- dysponował siatką 20-40 tys. różnego rodzaju agentów
- w latach 1939-1945 przekazał aliantom 25 tys. raportów
- jednym z największych osiągnięć wywiadu AK było zlokalizowanie tajnego niemieckiego ośrodka rakietowego w Peenemünde oraz przechwycenie i wystanie do Londynu rakiety V-2

Żołnierzy konspiracyjnego wywiadu szkolono w rozpoznawaniu symboli i godeł, którymi posługiwali się niemieckie oddziały transportowane drogami i koleją

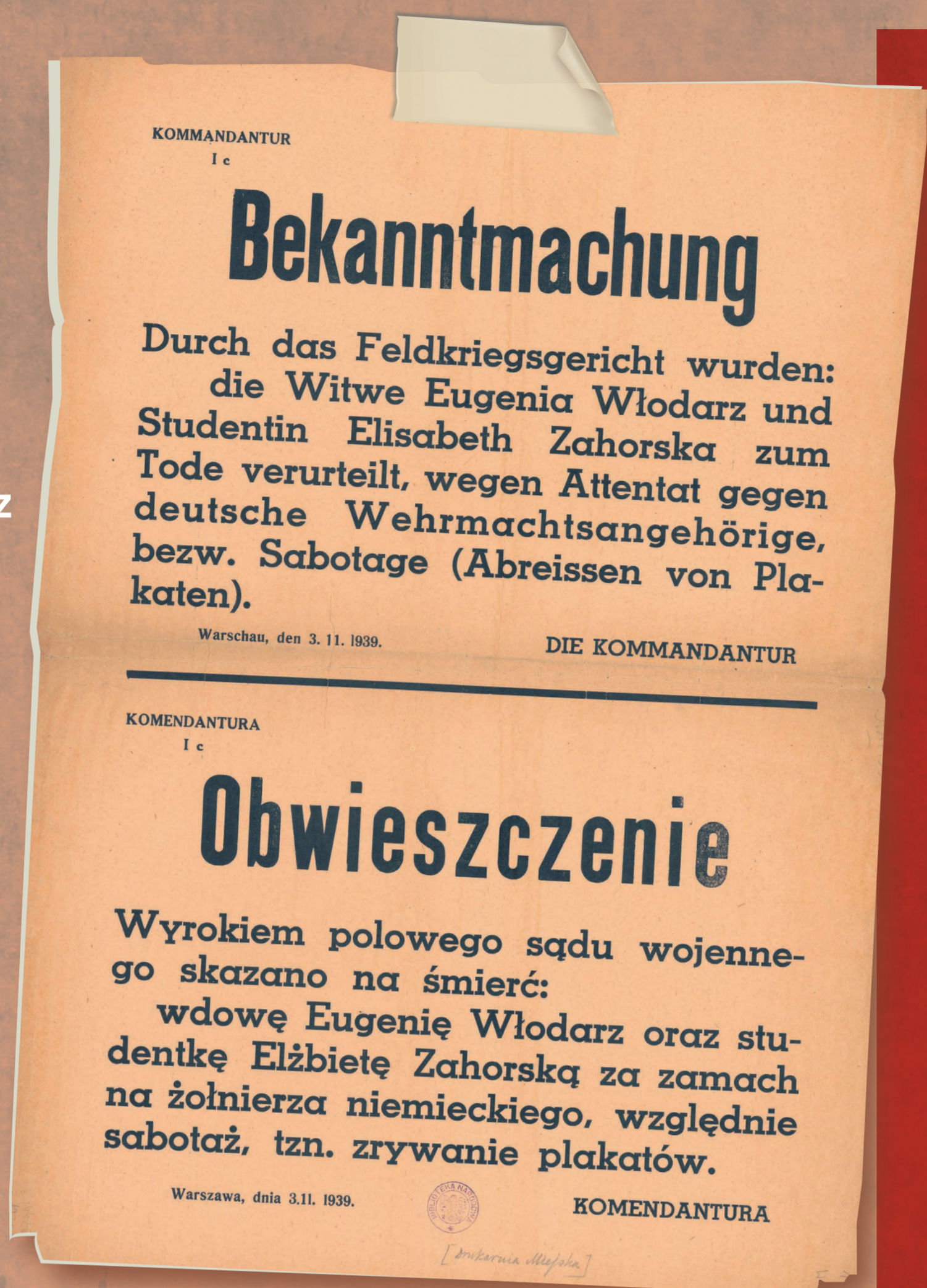

ARMIA KRAJOWA HARCERSKIE ODZIAŁY AK

MAŁY SABOTAŻ

Działania propagandowo-psychologiczne przeprowadzane przez organizacje konspiracyjne, głównie przez Szare Szeregi. Miały na celu ośmieszanie zarządzeń okupanta, polegały m.in. na pisaniu haset antyhitlerowskich na murach i na wysyłaniu ostrzeżeń kolaborantom.

SZARE SZEREGI

Konspiracyjny kryptonim Związku Harcerstwa Polskiego. Zostały powołane we wrześniu 1939 r. w Warszawie. Wychowywały młodzież przez udział w walce z okupantem oraz tajne nauczanie i samokształcenie. Harcerze byli podzieleni na 3 grupy wiekowe. Szare Szeregi skupiały ok. 10 tys. młodych ludzi.

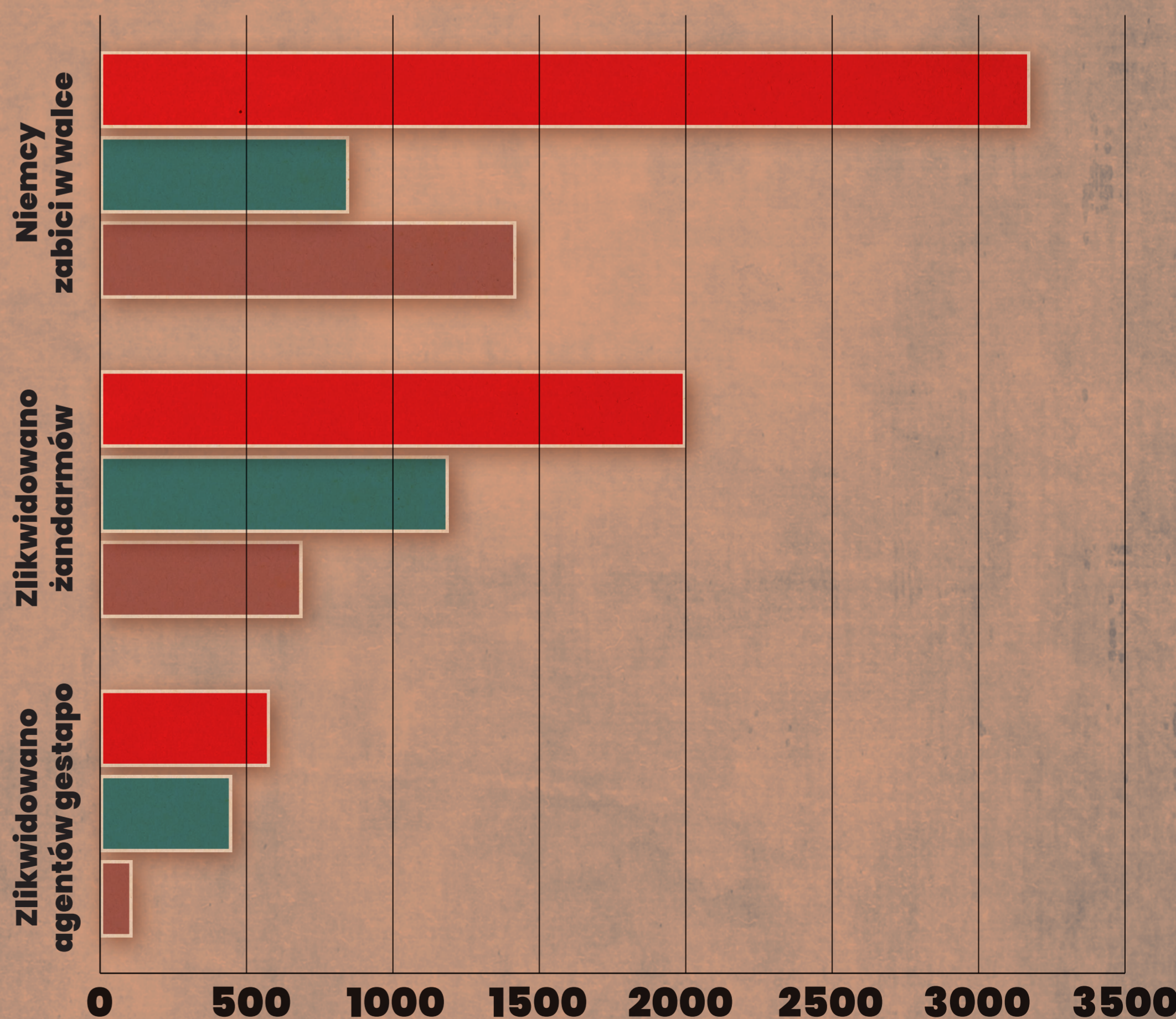
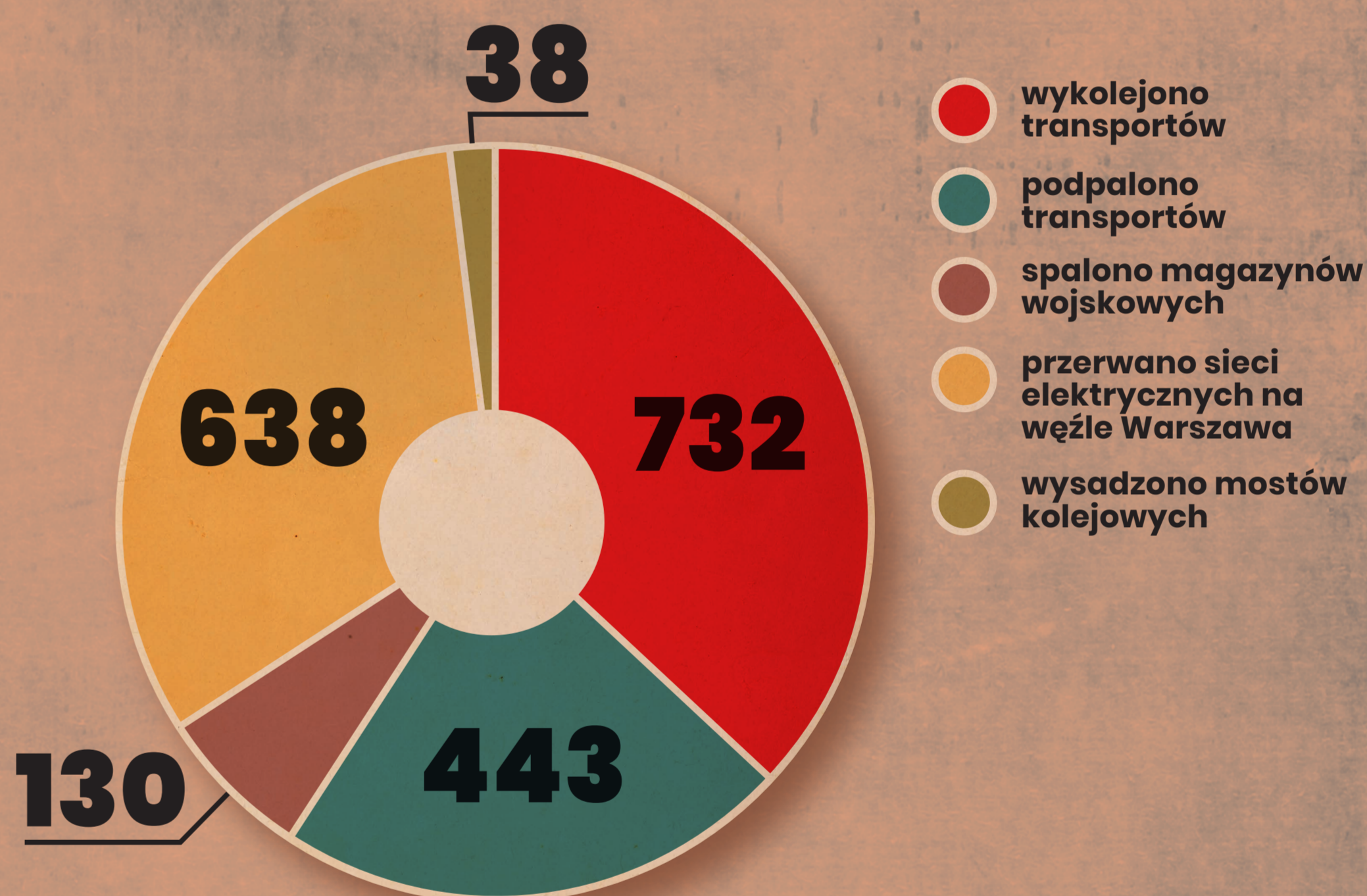
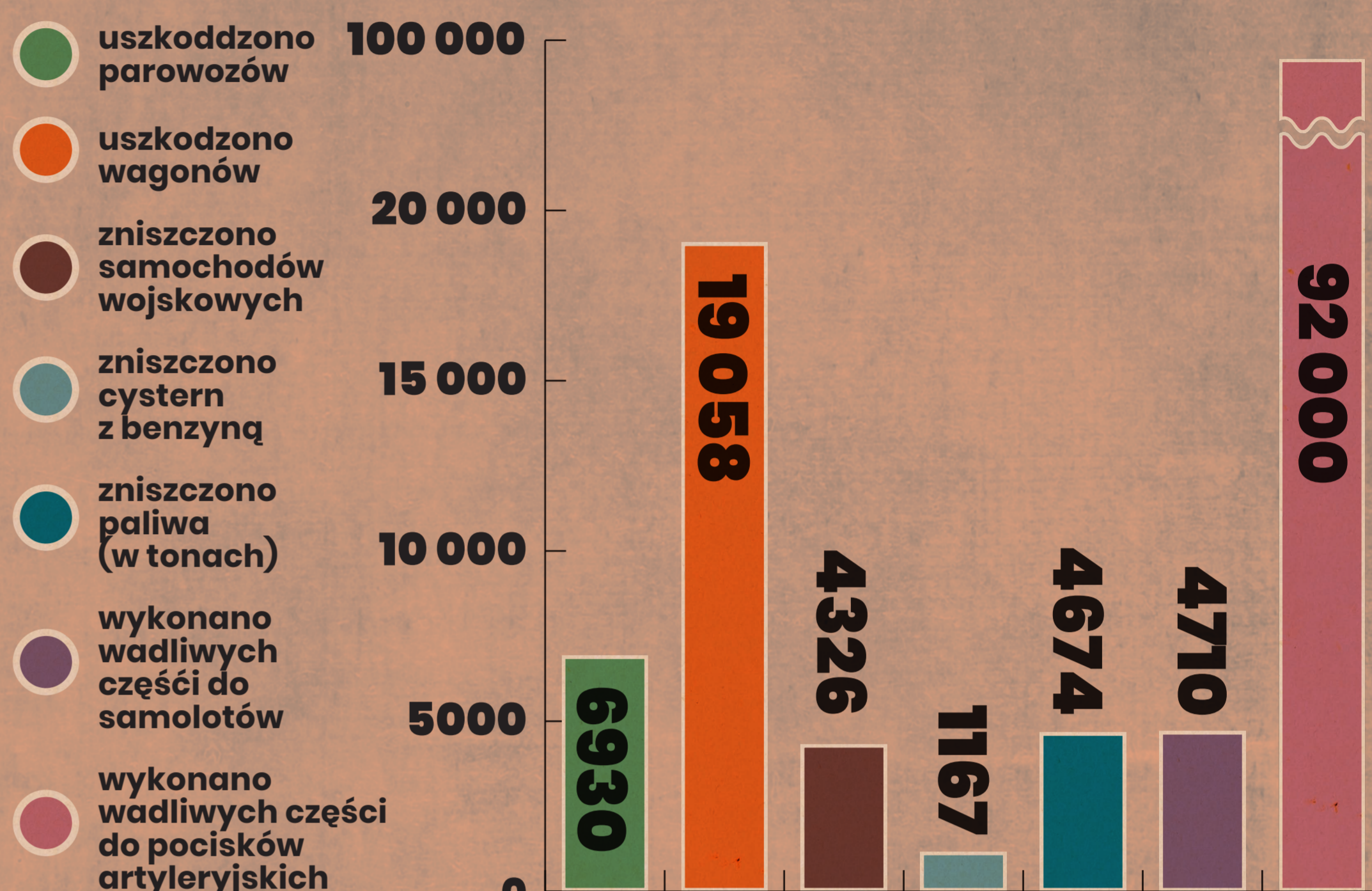
GRUPY SZTURMOWE

Drużyny harcerskie Szarych Szeregów działające podczas okupacji w latach 1939–1944, od listopada 1942 formalnie podporządkowane Kedywowi Armii Krajowej. Do zadań Grup Szturmowych należało wysadzanie mostów, pociągów, odbijanie więźniów, rozbijanie granicznych posterunków niemieckich oraz wykonywanie wyroków śmierci na Niemcach i kolaborantach.

Warszawski Arsenał. Miejsce akcji Grup Szturmowych Szarych Szeregów z 26 III 1943 r. Podczas tzw. Akcji pod Arsenalem uwolniono 21 więźniów. Fot. NAC

Zestawienie wyników akcji sabotażowo-dywersyjnych I 1941 – VI 1944

● 1941 ● 1943 ● I-VI 1944

ARMIA KRAJOWA

UZBROJENIE ŻOŁNIERZY POLSKIEGO PODZIEMIA

● **BRONŃ UKRYTA W 1939 R.**
– tylko 30% sprawnej

● **ZDOBYCZNA**

● **ZE ZRZUTÓW**

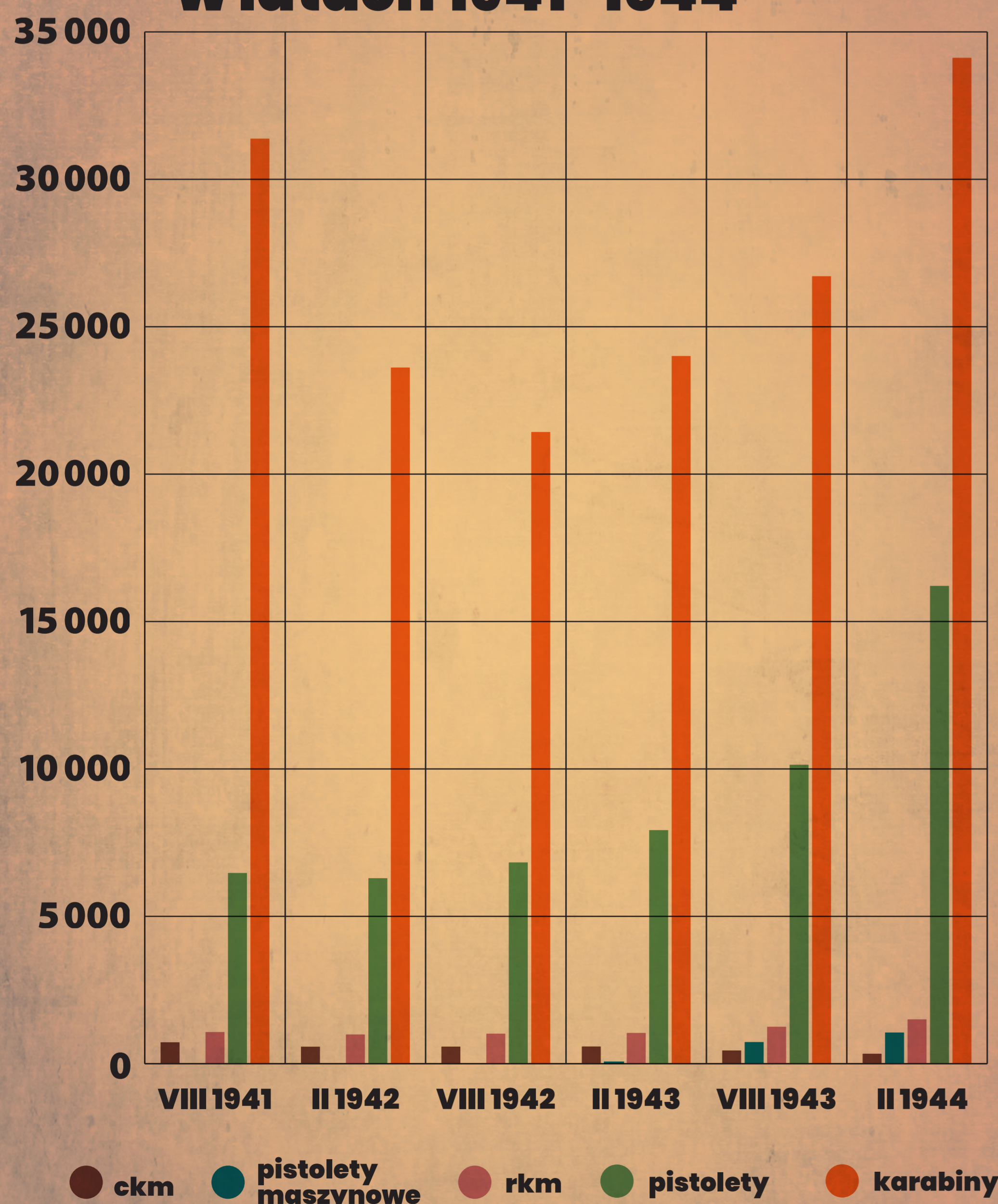
● **PRODUKCJA WŁASNA**

- 3 odlewnie żelaza i metali półszlachetnych
- 1 huta i walcownia
- 10 wytwórni mechanicznych i chemicznych
- 3 laboratoria
- 19 różnego typu warsztatów mechanicznych

Ilość broni wyprodukowana w konspiracji

750 – 1000	350 tys.	70 ton	400	1500 odbiorników 200
pistolety maszynowe	granaty	materiały wybuchowe	miotacze ognia	nadajników radiowych

Stan uzbrojenia ZWZ-AK w latach 1941-1944

Brytyjski pistolet maszynowy Sten, który trafił do okupowanej Polski w ramach alianckich zrzutów lotniczych dla Armii Krajowej, był skuteczną bronią o prostej konstrukcji i obsłudze. Konspiracyjnie wytwarzano go w ponad 20 warsztatach rozrzuconych na terenie całego kraju.

Pistolet maszynowy Błyskawica wytwarzany na potrzeby Komendy Głównej AK

Korpus granatu zaczepnego R-42 przypominający puszkę po Sidolu, płynie do czyszczenia metali, wypełniano szedytem – produkowanym konspiracyjnie materiałem wybuchowym. Wybuch był inicjowany przez zapalnik tarczyowy. Aby użyć granatu, należało odkręcić nakładkę, obrócić trzpień w dół, a wreszcie rzucić w kierunku celu. Eksplozja następowała w niespełną pięć sekund po uruchomieniu zapalnika.

Miotacz ognia wzór K – plecakowy miotacz ognia produkowany w warsztatach Armii Krajowej

Uzbrojenie wysłane do kraju drogą lotniczą w latach 1941-1944

ARMIA KRAJOWA

AKCJA „BURZA”

Operacja wojskowa zorganizowana i podjęta przez oddziały Armii Krajowej przeciw wojskom niemieckim w końcowej fazie okupacji niemieckiej. Trwała od stycznia 1944 r., wzięło w niej udział ponad 100 tys. żołnierzy AK, nie licząc walczących w powstaniu warszawskim. W wyniku „Burzy” wyzwolono kilkadziesiąt miejscowości, w których ujawniły się struktury Polskiego Państwa Podziemnego. Celem akcji było uświadomienie władzom sowieckim, że na terenach znajdujących się w granicach przedwojennego państwa polskiego jedynymi gospodarzami są przedstawiciele Rządu RP znajdującego się w Londynie. Wraz z wkroczeniem na ziemie polskie Armii Czerwonej rozpoczęły się masowe aresztowania żołnierzy AK i działaczy Polskiego Państwa Podziemnego.

WILEŃSZCZYZNA

Największa z operacji – „Ostra Brama” – przeprowadzona wspólnie z Armią Czerwoną w dniach 7–13 lipca 1944 r. doprowadziła do wyzwolenia Wilna. Po zdobyciu miasta polscy dowódcy zostali aresztowani przez NKWD, a żołnierze rozbrojeni i uwięzieni w obozie w Miednikach, skąd wywieziono ich w głąb ZSRS.

BIAŁO-STOCKIE I LUBELSKIE

„Burza” rozpoczęła się tu w lipcu 1944 r. W Okręgu Białostok Armia Krajowa przeprowadziła ponad 200 akcji bojowych. Na Lubelszczyźnie oddziały AK – samotnie bądź przy udziale Armii Czerwonej zajęły wiele miejscowości z Lublinem włącznie. W związku z odmową wstąpienia do armii Berlinga żołnierze AK zostali rozbrojeni i aresztowani przez NKWD.

WOŁYŃ

Akcję „Burza” rozpoczęła w styczniu 1944 r. 27 DP AK, która stoczyła wiele walk z Niemcami, współdziałając niejednokrotnie z Armią Czerwoną, m.in. pod Włodzimierzem Wołyńskim. W drugiej połowie kwietnia dywizja przebiła się na Lubelszczyznę, gdzie została rozbrojona przez Sowietów. Żołnierze trafili do obozu NKWD w Skrobowie, część z nich została rozstrzelana.

ZIEMIA LWOWSKA

Głównym celem „Burzy” na terenie Obszaru Lwowskiego AK było opanowanie Lwowa, który został zdobyty w wyniku wspólnej akcji AK i Armii Czerwonej w dniach 22–27 lipca 1944 r. Następnego dnia po wyzwoleniu miasta żołnierze polscy zostali rozbrojeni i aresztowani przez NKWD, a następnie zesłani do łagrow.

- ważniejsze bitwy z Niemcami stoczone w 1944 r. przez polską partyzantkę
- tereny II RP włączone do III Rzeszy
- Generalne Gubernatorstwo
- Komisarjat Rzeszy Wschód i Rzeszy Ukraina
- miasta wyzwolone siłami AK w ramach akcji „Burza”
- miejsca rozbrojenia oddziałów AK

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

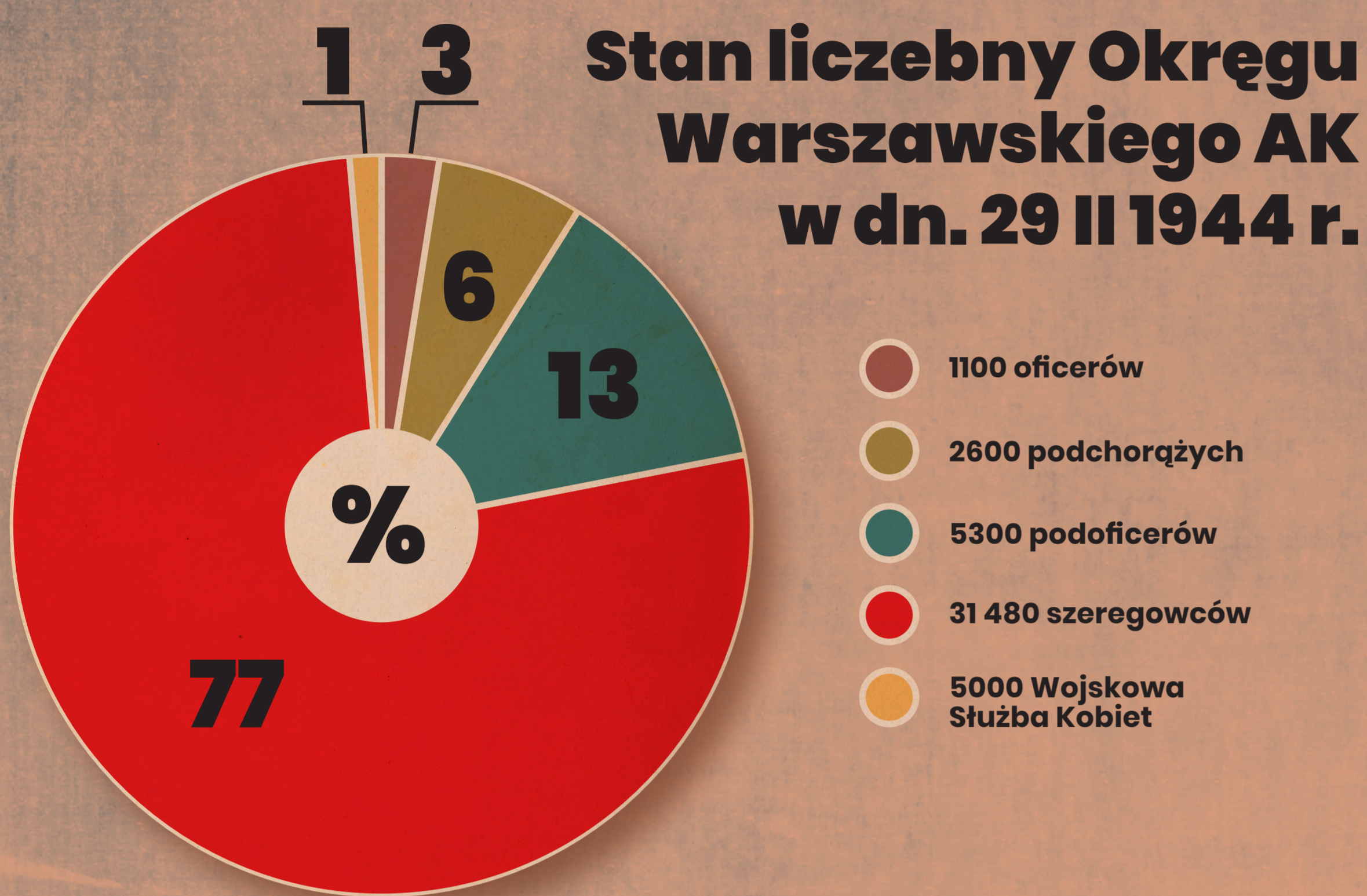
Autor: Marcin Łaszczynski | Konsultacja merytoryczna: dr Mateusz Marek, Michał Masłowski | Redakcja i korekta językowa: Inga Jaworska-Róg | Opracowanie graficzne: Marcin Kucewicz
Bibliografia: Armia Krajowa – rozwój organizacyjny, red. Krzysztof Komorowski, Warszawa 1996 | Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956, red. Rafał Wnuk, Lublin 2007 | Chmielarz Andrzej, Jasiński Grzegorz, Armia Krajowa 1939–1945, Warszawa 2011 | Dębski Jerzy, Kadra dowódcza SZP-ZWZ-AK w Koncentrationslager Auschwitz 1940–1945, Katowice–Oświęcim 2009 | Kirchmayer Jerzy, Powstanie Warszawskie, Warszawa 1989 | Korś Daniel, Wydzielona Organizacja Dywersyjna ZWZ-AK „Wachlarz”, Warszawa 2015 | Morzycki-Markowski Mikołaj, Akcja „Wieniec”, Warszawa 2017 | Paczkowski Andrzej, Represje sowieckie wobec uczestników polskiego podziemia zbrojnego w latach 1944–1947 [w:] Polska w latach 1939–1945. Straty osobowe i ofiary represji pod dwoma okupacjami, red. Wojciech Materski, Warszawa 2009 | Polskie Siły Zbrojne w drugiej wojnie światowej, t. 3, Londyn 1950 | Rutkowski Grzegorz, Żukowski Maciej, Akcja „Burza”, Warszawa 2018 | Strzembosz Tomasz, Akcja zbrojna podziemnej Warszawy 1939–1944, Warszawa 1983 | Strzembosz Tomasz, Oddziały szturmowe konspiracyjnej Warszawy 1939–1944, Warszawa 1983

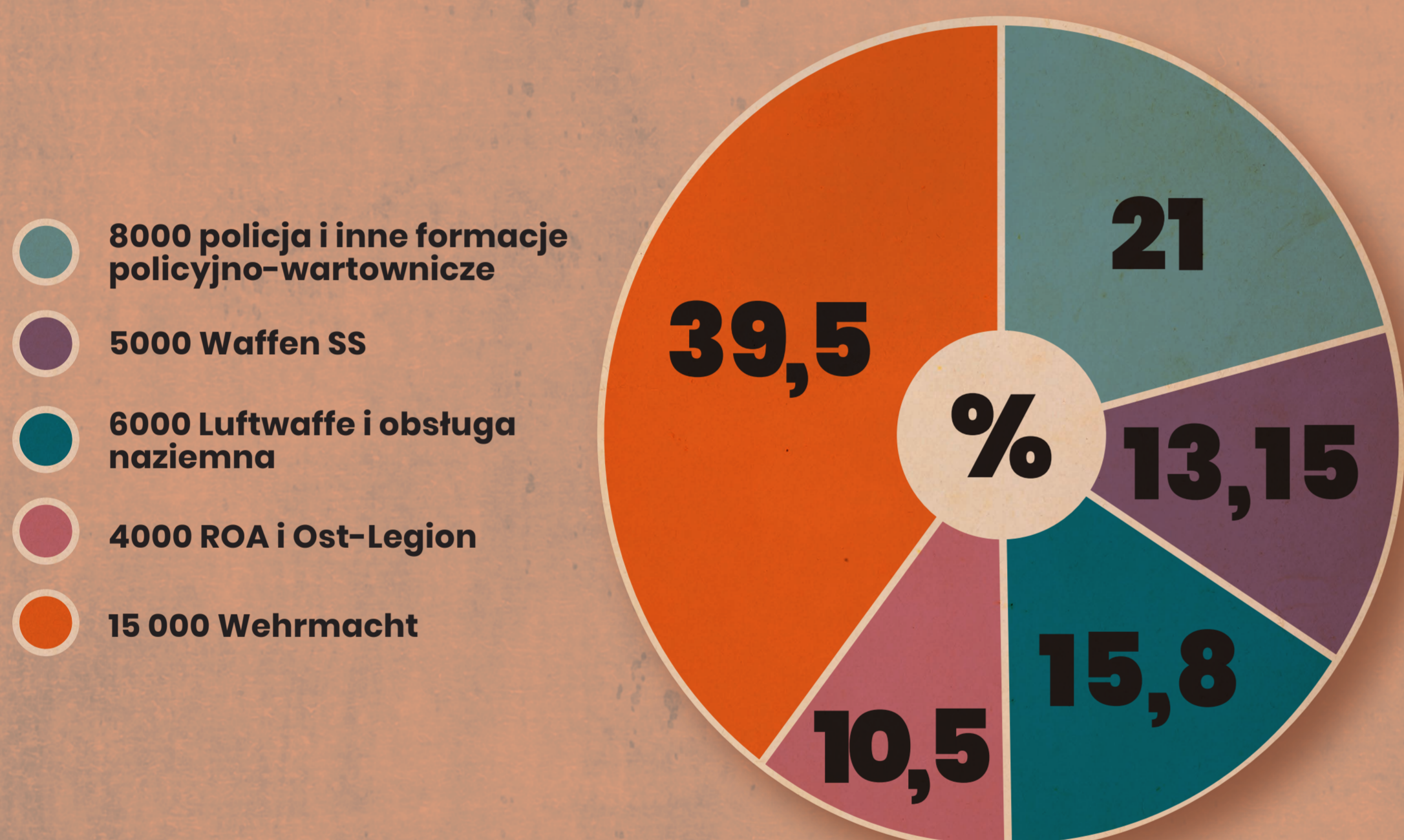
ARMIA KRAJOWA

1 VIII - 2 X 1944

POWSTANIE WARSZAWSKIE

Siły niemieckie na terenie Warszawy w sierpniu 1944 r.

Kulminacyjny moment akcji „Burza” i największa militarna akcja zbrojna AK. Ogarnęła wszystkie dzielnice stolicy. Przez szeregi powstańcze przewinęło się w sumie ponad 50 tys. żołnierzy. W trakcie Powstania Warszawskiego wojska niemieckie dopuszczały się licznych zbrodni; wymordowano ponad 40 tys. mieszkańców Woli. Ogółem liczba ofiar wśród mieszkańców Warszawy sięgnęła 180 tys. osób. W ciągu 63 dni walk oddziały powstańcze straciły blisko 16 tys. żołnierzy. Po powstaniu Warszawa została przez Niemców zburzona.

Żołnierze batalionu „Zośka” AK po przejściu kanatami ze Starego Miasta do Śródmieścia, na ul. Warecką. W środku Zofia Dąbrowska „Myszka” (poległa w powstaniu), po prawej Waldemar Papiński „Pancerz” (z pistoletem maszynowym Błyskawica – trzykrotnie ranny, przeżył powstanie).
Fot. Jerzy Tomaszewski/
domena publiczna

36 500 Żołnierze AK zmobilizowani 1 VIII 1944 r.

3 250 Uzbrojeni żołnierze AK w chwili wybuchu Powstania

Uzbrojenie powstańców w godzinie „W”

- 7 ckm-ów
- 60 rkm-ów
- 35 karabinów ppanc. i piatów
- 300 pistoletów maszynowych
- 1 000 karabinów
- 1 700 pistoletów
- 25 000 granatów

ARMIA KRAJOWA

19 stycznia 1945 r. w związku z szybkimi postępami ofensywy wojsk sowieckich dowódca Armii Krajowej gen. Leopold Okulicki „Niedźwiadek” wydał rozkaz, którym z upoważnienia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zwolnił żołnierzy z przysięgi i rozwiązał szeregi AK. W tym samym dniu wydał tajny rozkaz do komendantów obszarów, okręgów i podokręgów AK, którym nakazał pozostać w konspiracji.

ROZWIĄZANIE AK

NIE „NIEPODLEGŁOŚĆ”

Kadrowa organizacja wojskowa, której zadaniem było kontynuowanie walki o niepodległość Polski po wkroczeniu Armii Czerwonej. Komendantem Głównym „NIE” został gen. Leopold Okulicki „Niedźwiadek”. Struktury „NIE” w terenie miały być rozbudowywane przez ściśle zakonspirowany sztab, na którego czele stał płk August Emil Fieldorf „Nil”. Organizacja miała mieć charakter apolityczny, o strukturze wojskowej. „Nie” została rozwiązana 7 maja 1945 r.

DELEGATURA SIĘ ZBROJNYCH NA KRAJ

Została powołana 7 maja 1945 r. rozkazem p.o. Naczelnego Wodza gen. Władysława Andersa. Była organizacją wojskową, na jej czele stanął płk Jan Rzepecki. Struktura DSZ została oparta na wzorach AK i „NIE”. Zadaniem DSZ było objęcie zwierzchnictwa nad wzmagającym się ruchem oporu przeciwko okupacji sowieckiej i zapewnienie łączności podziemia niepodległościowego z Nacelnym Dowództwem w Londynie. Po powstaniu Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej 28 czerwca 1945 r. płk Rzepecki podjął decyzję o rozwiązaniu organizacji.

Na ziemiach polskich było
rozmieyszczonych ponad 100 obozów NKWD

— granice współczesnej Polski
— granice II Rzeczypospolitej

Białystok
Brzezinka
Ciechanów
Częstochowa
Działdowo
Gorzów Wlkp.
Grudziądz
Krzesimów
Majdanek
Miedniki
Ostrów Maz.
Oświęcim
otwock

Poznań
Przemyśl
Rembertów
Skrobów
Sokołów
Podlaski
Stanisławów
Toruń
Toszek
Trzebuska
Wołkowysk
Wrocław
Zabrze

około **6** tys.
żołnierzy AK
poległo w walce
z Armią Czerwoną

Ponad **50** tys.
żołnierzy
i osób związanych
z AK zostało
wywiezionych
w głąb ZSRS

Ponad **4** tys.
zginęło
w łagrach

ARCHANGIELSK
CZUKOTKA
KAZACHSTAN
KOŁYMA
KRASNOJARSK
SWIERDŁOWSK
WORKUTA
BOROWICZE
OSTASZKÓW
RIAZAŃ
STALINOGORSK

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Autor: Marcin Łaszczyński | Konsultacja merytoryczna: dr Mateusz Marek, Michał Masłowski | Redakcja i korekta językowa: Inga Jaworska-Róg | Opracowanie graficzne: Marcin Kucewicz
Bibliografia: Armia Krajowa – rozwój organizacyjny, red. Krzysztof Komorowski, Warszawa 1996 | Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956, red. Rafał Wnuk, Lublin 2007 | Chmielarz Andrzej, Jasiński Grzegorz, Armia Krajowa 1939–1945, Warszawa 2011 | Dębski Jerzy, Kadra dowódcza SZP-ZWZ-AK w Koncentrationslager Auschwitz 1940–1945, Katowice–Oświęcim 2009 | Kirchmayer Jerzy, Powstanie Warszawskie, Warszawa 1989 | Korś Daniel, Wydzielona Organizacja Dywersyjna ZWZ-AK „Wachlarz”, Warszawa 2015 | Morzycki-Markowski Mikołaj, Akcja „Wieniec”, Warszawa 2017 | Paczkowski Andrzej, Represje sowieckie wobec uczestników polskiego podziemia zbrojnego w latach 1944–1947 [w:] Polska w latach 1939–1945. Straty osobowe i ofiary represji pod dwoma okupacjami, red. Wojciech Materski, Warszawa 2009 | Polskie Siły Zbrojne w drugiej wojnie światowej, t. 3, Londyn 1950 | Rutkowski Grzegorz, Żukowski Maciej, Akcja „Burza”, Warszawa 2018 | Strzembosz Tomasz, Akcje zbrojne podziemnej Warszawy 1939–1944, Warszawa 1983 | Strzembosz Tomasz, Oddziały szturmowe konspiracyjnej Warszawy 1939–1944, Warszawa 1983